

Maastricht, 10 mei 2019

Aan Provinciale Staten

Geachte Staten,

In onze brief van 16 april jl. hebben wij kunnen concluderen dat er een meerderheid in Provinciale Staten is om een vervolgstap te zetten. In het debat met uw Staten heeft u ons de volgende opdracht meegegeven voor de informatiefase: *“Te onderzoeken op welke wijze de huidige coalitie versterkt en aangevuld zou kunnen worden”*. Tevens is toen aangegeven dat er op dat moment “nog geen eenduidige en uitgesproken meerderheid voor deze versterking en aanvulling” te vinden was. Wij hebben vervolgens als informateurs geanalyseerd hoe deze stap – versterking en aanvulling – op de meest verantwoorde wijze te beantwoorden is. Met deze brief informeren wij u tussentijds over de voortgang.

Wij hebben in de uitwerking van de opdracht terug gegrepen naar de passage uit de brief van pre-informateur Koopmans van 27 maart jl.: “Tegelijkertijd zijn er nog veel vragen en dilemma’s bij verschillende partijen over mogelijkheden tot bestuurlijke samenwerking in relatie tot (principiële) politieke uitgangspunten alsook feitelijke standpunten zoals bijvoorbeeld over de wenselijkheid, tempo, haalbaarheid en inhoud van de energietransitie”. Wij zijn daarbij aan de slag gegaan vanuit de wetenschap dat iedereen tot twee keer toe expliciet heeft aangegeven geen partijen op voorhand uit te sluiten.

Uitgangspunten van de Limburgse coalitie 2019 - 2023

Afgelopen weken hebben wij met zowel de vier partijen van de huidige coalitie, alsook de zeven andere partijen uiterst constructieve gesprekken gevoerd. Wij zijn daarbij nader het gesprek aangegaan over een door ons opgesteld aantal concept-uitgangspunten waarmee een verbinding gemaakt kan worden tussen de vier partijen van de huidige coalitie én elke mogelijke coalitiepartner(s). Deze ‘verbinding’ was ons inziens een noodzakelijke en gezamenlijke tussenstap om te voorkomen dat er mogelijk op grond van beelden of vermoedens, onoverbrugbare verschillen worden geconstateerd die in de Limburgse politieke werkelijkheid anders zijn of wél overbrugbaar zijn.

Deze concept-uitgangspunten hebben wij besproken met de vier partijen van de huidige coalitie en de andere zeven partijen. Zij hebben allen hun reactie en suggesties aan ons kenbaar gemaakt. Het is belangrijk voor uw Staten om te constateren dat *alle* partijen deze uitgangspunten hebben onderschreven, waarbij de SP een voorbehoud heeft gemaakt ten aanzien van twee specifieke passages. Zij herkent zich niet in ‘de noodzaak van arbeidsmigratie’ en onderschrijft de zin ‘voor het algemeen belang kan het soms nodig zijn om tegen de stroom in te gaan en impopulaire maatregelen te nemen’ niet. Voor het overige onderschrijven zij de uitgangspunten.

Wij, als informateurs, zien deze verklaring als een belangrijke basis voor de goede politieke verhoudingen en vertaling van de politieke principes, om te komen tot een krachtige en stabiele coalitie die kan rekenen op een zo breed mogelijk draagvlak. Daarmee zijn de uitgangspunten een belangrijk, niet vrijblijvend, tussentijds ijkmoment in de informatiefase. In bijlage 1 vindt u de verklaring.

Vervolg komende twee weken

De verklaring en het feit dat alle partijen deze verklaring onderschrijven, geven ons verder een belangrijke basis om de komende twee weken diverse gesprekken in wisselende samenstelling met partijen te voeren over belangrijke inhoudelijke thema's voor Limburg op voorstel van ons. Daarnaast staat het partijen vrij – wij juichen dit van harte toe – om zelf ook elkaar op te zoeken, het gesprek onderling met elkaar aan te gaan om elkaar nog beter te leren kennen en zich nader te verdiepen in eenieders inhoudelijke standpunten. Ook zijn wij voornemens om in de komende twee weken een brede bijeenkomst te organiseren voor geïnteresseerde Limburgers die ons inspiratie en suggesties willen geven voor de toekomst van Limburg. Hiertoe zullen wij nog nader initiatief nemen en de precieze datum en invulling bekend maken.

Onze inzet is om vrijdag 24 mei ons verslag met daarin het eindadvies voor de formatie aan uw Staten toe te sturen, waarna uw Staten op maandag 27 mei met elkaar van gedachten kunnen wisselen in uw vergadering. Zoals in de vergadering van 18 april jl. is toegezegd, houden wij u ook op de hoogte over de vorming van coalities in de andere provincies en hebben wij een nieuwe actueel overzicht bijgevoegd (bijlage 2).

In het op vier na gelukkigste land ter wereld moet het in de mooiste provincie mogelijk zijn om met deze gedeelde uitgangspunten in de hand én de politiek-bestuurlijke wil elke coalitie te maken. Wij gaan nu op zoek naar de beste coalitie die sterk en stabiel is.

Ger Koopmans
Geert Gabriëls

Bijlage 1

Uitgangspunten van de Limburgse coalitie 2019-2023

De informerende partijen van de Provincie Limburg verklaren de volgende uitgangspunten te onderschrijven:

1. We werken open en transparant. We maken een eigen, autonome, Limburgse afweging en laten ons primair leiden door hetgeen waarop wij als Limburgs provinciebestuur invloed kunnen uitoefenen in het belang van Limburg. Gedeputeerde Staten leggen hierover verantwoording af aan Provinciale Staten. Uitgangspunt is dat alle informatie openbaar is voor iedereen die hiernaar vraagt, tenzij er relevante redenen zijn om de (bijvoorbeeld bedrijfsgevoelige) informatie vertrouwelijk te houden.
2. We staan voor een inclusieve, open en participatieve samenleving. We beschermen de beginselen van onze rechtsstaat en de mensenrechten. Iedereen in Limburg, van elke levens- of geloofsovertuiging, politieke gezindheid, geaardheid, afkomst, sekse en genderoriëntatie, heeft het recht om te zijn wie hij of zij is en om te geloven wat hij of zij gelooft. Verschillen tussen mensen mogen geen belemmering zijn voor deelname aan de samenleving, maar kunnen een meerwaarde hebben. Waar mogelijk leveren we een bijdrage om de emancipatie en participatie van kwetsbare groepen en ouderen en om de integratie van nieuwkomers te bevorderen. Tegelijkertijd vragen wij van mensen om zich tot het uiterste in te spannen om zelf ook een bijdrage te leveren aan onze Limburgse samenleving. De uitvoering van de Sociale Agenda, gekoppeld aan economische structuurversterking, wordt versterkt doorgezet, waarbij zelfredzaamheid wordt bevorderd. Wij erkennen de noodzaak van arbeidsmigratie, maar werken vooral aan het vergroten van het arbeidspotentieel in Limburg.
3. Wij kijken met trots en optimisme naar de toekomst van Limburg. Wij handelen vanuit een ontwikkelingsgerichte benadering. Initiatief en ondernemerschap kunnen rekenen op onze steun. Wij werken aan een Limburg waarin het aantrekkelijk is om te blijven en je te vestigen. Dit doen wij vanuit meerjarig partnerschap met onze Limburgse kennis- en onderwijsinstellingen, bedrijfsleven, overheden en maatschappelijke organisaties.
4. Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en in de Europese Unie. Door onze bijzondere ligging in de Euregio's is Limburg zeer gebaat bij een goede relatie en samenwerking met de buurlanden België en Duitsland. We zullen ook actief de samenwerking zoeken met (fondsen van) de Europese Unie om Limburgse projecten en programma's mogelijk te maken.
5. We hebben oog voor de menselijke maat en het draagvlak van maatregelen bij inwoners. Dit betekent dat we onze inwoners zo goed mogelijk zullen betrekken bij ons beleid. We stimuleren nieuwe vormen van burgerparticipatie en burgerinitiatieven en streven, als een van de voorbeelden, naar de invoering van een correctief bindend referendum in Limburg. Wij zijn een betrouwbare overheid voor de Limburgse burger. Voor het algemeen belang kan het soms nodig zijn om tegen de stroom in te gaan en impopulaire maatregelen te nemen.
6. Onder de voorwaarden haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak stellen wij ons, als middenbestuur, op als een betrouwbare partner van het Rijk en van gemeenten. Dit betekent dat wij onze rol zullen pakken bij onder andere de uitvoering van wetten en wettelijk geborgde afspraken en realistische ambities rondom de klimaat- en energietransitie, zoals bij de

totstandkoming van Regionale Energie Strategieën (RES). Wij erkennen dat mensen vanuit verschillende uitgangspunten en opvattingen meewerken aan een innovatief energietransitiebeleid, welke onze economische structuur versterkt, ons minder afhankelijk maakt van fossiele brandstoffen uit het buitenland (bijvoorbeeld Rusland en Arabische landen) en tegelijkertijd de gevolgen van uitstoot vermindert en rekening houdt met biodiversiteit.

7. Privacy is een groot goed. We respecteren de persoonlijke levenssfeer van de inwoners van Limburg. De Provincie Limburg voert een privacy-beleid dat voldoet aan de relevante, actuele wetgeving, jurisprudentie en ontwikkelingen.
8. We gaan verstandig om met belastinggeld. Iedere euro die de provincie uitgeeft, is door Limburgers verdiend en door de Limburgse belastingbetalers afgedragen. Dit geld moet zuinig en zinnig worden besteed. De provincie hoort het goede voorbeeld te geven en haar begroting op orde te hebben. Dit betekent ook een verstandige omgang met onze Essent-gelden.

Bijlage 2

Ambtelijk memo inzake coalitievorming in de andere provincies

Stand van zaken per donderdag 9 mei 2019, 22:00

Ten geleide

Onderstaande overzicht is een beschrijving van de stand van zaken van de coalitievorming in de andere 11 provincies. De gebruikte informatie komt uit openbare bronnen zoals proces-verbalen uitslagen, provinciale websites, persberichten, adviezen en/of brieven van informateurs en artikelen uit regionale media. Daarbij is uitgegaan van de informatie die beschikbaar was tot **donderdag 9 mei 2019, 22:00**.

Enkele hoofdlijnen:

- Alleen in de Provincies Utrecht en Zeeland hebben de huidige coalities een (kleine) meerderheid qua zetels na de verkiezingen van maart 2019. In de overige provincies hebben de huidige coalities geen meerderheid.
- Er lijkt in alle provincies gezocht te worden naar coalities van ten minste vier partijen, maar dikwijls vijf of zelfs zes partijen. De huidige coalities bestaan overigens in elke provincie ook al uit vier partijen, waarbij alleen in Groningen en Limburg coalities van vijf partijen in 2015 zijn gevormd.
- In alle provincies is er sprake van een 'externe' informateur (Kamerleden, ondernemers, lokale, provinciale en nationale (oud-) bestuurders), waarbij Limburg heeft gekozen voor een duo-schap tussen de lijsttrekker van de grootste partij als informateur én een extern informateur. Ook het formateurschap ligt vaak bij een externe persoon (Groningen, Friesland, Utrecht, Noord-Holland, Noord-Brabant en Overijssel), soms bij 'interne' persoon (Zeeland, Gelderland en Drenthe aangevuld met een externe voorzitter).
- In de provincies lopen er momenteel 'formatie-processen' van respectievelijk zes partijen (Groningen, Gelderland), vijf partijen (Utrecht, Drenthe, Overijssel en Noord-Brabant) en vier partijen (Friesland, Noord-Holland, Zeeland), om te komen tot een coalitie. De andere provincies (Limburg, Zuid-Holland, Flevoland) zitten nog in de fase van informatiefase.
- De nieuwe partij Forum voor Democratie zal waarschijnlijk in de provincies Noord-Holland (grootste partij), Friesland, Gelderland, Noord-Brabant, Drenthe, Overijssel (allen 2^e partij), Groningen, Utrecht en Zeeland (allen 3^e partij), vooralsnog geen deel gaan uitmaken van het provinciaal bestuur op basis van de huidige stand van zaken. In de provincies Zuid-Holland, Flevoland (in beide grootste partij) en Limburg (2^e partij) lopen nog de gesprekken van de informatiefase waar Forum voor Democratie deel aan neemt.
- Lopende gesprekken in formatie-fase:
 - Groningen: GroenLinks – PvdA – ChristenUnie – VVD – CDA – D66
 - Friesland: CDA – VVD – FNP – PvdA
 - Utrecht: GroenLinks – CDA - D66 – PvdA – ChristenUnie
 - Gelderland: VVD – CDA – PvdA – ChristenUnie – SGP – GroenLinks
 - Noord-Holland: GroenLinks – VVD – D66 – PvdA
 - Drenthe: PvdA – VVD – CDA – GroenLinks – ChristenUnie
 - Zeeland: CDA – SGP – VVD – PvdA
 - Noord-Brabant: VVD – CDA – D66 – GroenLinks – PvdA
 - Overijssel: CDA – VVD – PvdA – ChristenUnie – SGP

Provincie Groningen

Coalitie 2015-2019:	SP (8) – CDA (5) – D66 (4) – Christen Unie (4) – Groen Links (3)
Aantal statenzetels:	43
Verkiezingsuitslag:	GL (6), PvdA (5), FvD (5), CU (4), SP (4), VVD (4), CDA (3), GB (3), D66 (3), PVV, PvhN (beiden 2), PvdD, 50PLUS (beiden 1)
Informateur:	Mario Post: taak afgerond en advies gepresenteerd op 9 april
Formateur:	Tom van der Lee (Tweede Kamerlid Groen Links)

Stand van zaken:

Op verzoek van Groen Links is op 21 maart Mario Post gevraagd om als informateur op te treden met de volgende opdracht: *"Nodig alle partijen uit om te verkennen met welke partijen we mogelijk een groene, sociale en progressieve coalitie kunnen vormen die wil werken op basis van vertrouwen en elkaar gunnen. (...)* Hij schrijft in zijn advies van **9 april 2019**:

"Op basis van de gevoerde gesprekken ben ik tot de conclusie gekomen dat er voor een stabiele coalitie minimaal 6 partijen nodig zijn. Op grond van de door de 13 politieke partijen uitgesproken voorkeuren zijn meerdere coalities realiseerbaar met als meest constante de volgende vijf partijen: GroenLinks, PvdA, CU, CDA en D66. Nadere gesprekken hebben de informateur tot de conclusie gebracht dat een samenstelling van deze partijen samen met de VVD om een aantal redenen de voorkeur verdient om als eerste coalitiemogelijkheid te worden onderzocht" (Advies informateur Post, 9 april 2019). Het advies is te raadplegen op:

<https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuwsartikel/gl-pvda-cu-vvd-cda-en-d66-gaan-onderhandelen-over-coalitie/?platform=hootsuite>

Partijleider van GroenLinks Groningen, Nienke Homan, heeft na ontvangst van het advies van informateur Mario Post bekend gemaakt dat zes partijen de onderhandelingen gaan starten om tot een nieuwe coalitie te komen. Het gaat om GL, PvdA, CU, VVD, CDA en D66. Het GroenLinks Tweede Kamerlid Tom van der Lee is gevraagd om als formateur van deze zes partijen coalitie op te treden (Persbericht Groen Links, 9 april 2019).

Op **24 april** laat formateur Tom van de Lee weten dat de onderhandelingen voor een nieuwe coalitie verlopen op een constructieve manier en in goede sfeer: *"Er wordt in de gesprekken diepgaand over de belangrijke thema's voor Groningen gesproken. Daar boeken we voortgang op. We zijn nog niet in de fase waarin er financiële knopen moeten worden doorgehakt. We hebben geen einddatum gesteld, maar willen wel tempo maken zonder dat dit ten koste gaat van de benodigde zorgvuldigheid."* (Omroep Groningen, 24 april 2019).

Op **27 april** meldt RTV Noord dat de coalitieonderhandelingen voor een nieuw provinciebestuur "duren niet lang meer". (...) "Formateur Tom van der Lee wil nog geen datum prikken, maar verwacht aan een aantal weken genoeg te hebben. Volgens Van der Lee verloopt het proces in goede harmonie en in een redelijk tempo. 'Ten opzichte van de rest van Nederland ligt het tempo in Groningen hoog', zegt hij. (...) Van der Lee wil niet inhoudelijk ingaan op het formatieproces, maar geeft wel aan dat de onderhandelaars nog niet toe zijn aan de fase waarin er financiële knopen moeten worden doorgehakt" (RTV Noord, 27 april 2019).

Voorkeursformatie:	GroenLinks – PvdA – CU – VVD – CDA – D66 Samen hebben deze partijen 25 van de 43 zetels.
Voorziene einddatum:	Nog niet vastgesteld.

Provincie Friesland

Coalitie 2015-2019:	CDA (9) – VVD (5) – SP (5) – FNP (4)
Aantal statenzetels:	43
Verkiezingsuitslag:	CDA (8), FvD (6), PvdA (6), VVD (4), FNP (4), GL, CU, PVV (allen 3), SP, D66 (beiden 2), PvdD, 50PLUS (beiden 1)
Informateur:	Harry van der Molen (Tweede Kamerlid CDA)
Formateur:	Evelien Blaauw (organisatieadviseur, eerder gemeentesecr. in Skarsterlân)

Stand van zaken:

Op **5 april** maakte informateur Van der Molen in een persgesprek bekend dat hij op zoek gaat naar een meerderheidscoalitie van vier partijen, waarmee getalsmatig alleen nog de vijf grootste partijen in aanmerking kunnen komen. Het Friesch Dagblad schrijft:

“Van der Molen schat de kans groter dat met vier partijen tot een akkoord kan worden gekomen, dan met vijf. Bovendien, zegt hij, ervaren veel partijen het als een pluspunt dat een coalitie slechts een kleine meerderheid heeft in de Staten: zo is er meer ruimte voor dualisme. Een vierpartijencoalitie is alleen mogelijk met een combinatie van CDA en drie van de vier andere partijen: FvD, PvdA, VVD en FNP. De twee voor de hand liggende combinaties – CDA, VVD en FNP aangevuld met FvD dan wel PvdA – zijn goed voor een nipte meerderheid van 22 van de 43 zetels. Het besluit van de informateur betekent dat alle andere partijen vooreerst afvallen, inclusief Groen Links. (...) Er zijn inhoudelijke verkenningen gevoerd over de onderwerpen die het meest controversieel zijn: „enerzijtransysje, alles rûnom it klimaat, it lânskip en de feangreide“, aldus Van der Molen. Verder was het onderlinge vertrouwen tussen partijen een belangrijk terugkerend gespreksonderwerp” (Friesch Dagblad, 5 april 2019).

Op de wekelijkse persconferentie van de informateur over de voortgang heeft hij op **12 april** bekend gemaakt dat er coalitie gevormd gaat worden tussen CDA, VVD, FNP en PvdA. De Leeuwarder Courant schrijft: *“Harry van der Molen zag te weinig vertrouwen in een combinatie tussen CDA, VVD, FNP en Forum voor Democratie. Er waren verschillen in standpunten tussen de vier. De partijen CDA, PvdA, VVD en FNP gaan nu met elkaar praten over een coalitie-akkoord. (...) Van der Molen wordt niet de formateur, zei hij. Zijn werk als Tweede Kamerlid voor het CDA is lastig te combineren met het werk als informateur / formateur. Het college zal uit vijf gedeputeerden bestaan. Het CDA zal als grootste partij twee gedeputeerden leveren.”* (Leeuwarder Courant, 12 april 2019).

In zijn eindadvies van 12 april 2019 schrijft Van de Molen: *“Na de vervolggesprekken stel ik bij partijen vast dat het vertrouwen in de onderlinge samenwerking met, en het nemen van bestuurlijke verantwoordelijkheid voor besluiten, ook uit het verleden, door FvD bij de andere partijen is afgenomen. Ondanks dat men ervan overtuigd blijft dat men op de inhoud afspraken met elkaar had kunnen maken ziet men hierdoor onvoldoende perspectief in nadere gesprekken. Aan een akkoord gaat volgens partijen een mate van vertrouwen in de inhoudelijke en bestuurlijke samenwerking vooraf. De conclusie van CDA, PvdA, VVD en FNP laten het spiegelbeeld daarvan zien: het vertrouwen is bij alle deelnemers gegroeid. De gesprekken bieden naar de inschatting van de partijen voldoende basis om een formatie succesvol af te ronden. (...) Op grond van de bevindingen stel ik voor te starten met de formatie aan de hand van de combinatie CDA, PvdA, VVD en FNP”* (Advies Van der Molen, 12 april 2019). Het advies is te raadplegen op:

<https://www.fryslan.frl/document.php?m=16&fileid=57916&f=0e213c72abb9b5036adfb4821e922fff&attachment=1&c=17440>

“Evelien Blaauw uit Joure is op **17 april** aangesteld als formateur van een nieuwe coalitie in Provinciale Staten van Fryslân. Dit is gebeurd op voordracht van het CDA. Ze gaat de komende weken om tafel met CDA, PvdA, VVD en FNP om een bestuursakkoord op te stellen. De gesprekken beginnen na de Pasen. De verwachting is dat het bestuursakkoord in juni klaar is” (Persbericht Provincie Friesland, 17 april 2019).

Op **26 april** laat formateur Blaauw aan Omroep Friesland weten dat de coalitie pas in de 2^e helft van juni rond kan zijn: “De komende weken zullen ze praten over thema's als cultuur, taal, verkeer en vervoer, economie, de levensomgeving en natuur en landschap. Formateur Evelien Blauw heeft een zogenoemde 'hoofdtafel' ingericht, die dienst doet als coördinatiepunt. In de afgelopen eerste week van de formatie hebben de partijen nog niet zeer inhoudelijk over de inhoud gesproken. Dat moet de komende weken gaan gebeuren” (Omroep Friesland, 26 april 2019).

Op **3 mei** meldt de Provincie in een persbericht: “In de tweede week van de formatie van een nieuwe provinciale coalitie zijn de inhoudelijke onderhandelingen deze week gestart. Er is aangegeven wat de financiële speelruimte is voor de komende jaren. Zou de coalitie de wensen van de vier beoogde coalitiepartijen CDA, PvdA, VVD en FNP maximaal verwerken in het bestaande beleid, dan is een bedrag van 800 miljoen euro nodig. Er is zo'n 200 miljoen euro beschikbaar. De komende weken gebruiken de partijen om hun wensen en het geld met elkaar in evenwicht te brengen. Aan vijf zogeheten thematafels komen alle onderwerpen ter sprake. Waarna de onderhandelaars aan de hoofdtafel besluiten wat er wel en niet in het coalitieakkoord komt. Dit gebeurt onder leiding van formateur Evelien Blaauw. De bedoeling is dat eind juni het coalitieakkoord van CDA, PvdA, VVD en FNP klaar is. Dan treedt vervolgens het nieuwe college van Gedeputeerde Staten aan” (Persbericht Provincie, 3 mei 2019).

Voorkeursformatie: CDA – VVD – FNP – PvdA (in totaal 5 gedeputeerden, CDA levert 2)
Samen hebben deze partijen 22 van de 43 zetels.
Voorziene einddatum: Verwachting is 'eind juni'.

Provincie Drenthe

Coalitie 2015-2019:	PvdA (7) – VVD (7) – CDA (6) – ChristenUnie (3)
Aantal statenzetels:	41
Verkiezingsuitslag:	PvdA (6), FvD (6), VVD (6), CDA (5), GL (4), PVV (3), CU (3), SP (3), D66 (2), Sterk Lokaal, 50PLUS, PvdD (alle drie 1)
Informateur:	Roelie Goettsch (t/m maart 2019 fractievoorzitter PvdA Drenthe)
Formateur:	Cees Bijl (lijsttrekker PvdA), Klaas Smid (vz, burg. Noordenveld, PvdA)

Stand van zaken:

Eerste individuele gespreksronde met alle partijen geweest. Informateur Goettsch heeft bevindingen mondeling gedeeld met PvdA-lijsttrekker Cees Bijl, maar nog geen eindadvies. In het gesprek met de vier partijen PvdA, Forum voor Democratie, VVD en CDA moet “een nadere verkenning op de inhoud en de relatie centraal staan”. In ieder geval de sociale agenda, klimaat en energie en maatschappijvisie moeten volgens de informateur aan de orde komen. Er is dus nog geen sprake van onderhandelingen tussen deze vier partijen, “alle opties nog steeds open” (Dagblad van het Noorden, 9 april 2019). Deze vier partijen hebben een meerderheid van 23 van de 41 zetels.

Op **15 april** heeft informateur Goettsch haar advies gepresenteerd:

“Een coalitie van PvdA, VVD, CDA, GroenLinks en ChristenUnie is haalbaar en een passende vertaling van de verkiezingsuitslag in zetels en op inhoud. Dat staat in het eindadvies dat informateur Roelie Goettsch vandaag overhandigde aan opdrachtgever en PvdA-fractievoorzitter Cees Bijl. ‘Deze partijen hebben op belangrijke thema’s als de sociale agenda, klimaat en energie, economie en arbeidsmarkt aangegeven dat ze bereid zijn om tot overeenstemming te komen. Op mobiliteit, landbouw en natuur liggen de verhoudingen scherper, maar op grond van de ervaren constructieve samenwerking in de afgelopen vier jaar denken deze partijen dat ze elkaar ook hierin moeten kunnen vinden,’ aldus Goettsch in haar advies. De vijf partijen hebben met 24 van de 41 zetels een ruime meerderheid in Provinciale Staten. Na bespreking in Provinciale Staten kunnen PvdA, VVD, CDA, GroenLinks en ChristenUnie starten met de onderhandelingen. Beoogd formateur is Cees Bijl, ondersteund door een onafhankelijk gespreksleider om het proces met de partijen vorm te geven” (nieuwsbericht Provincie, 15 april 2019). Het advies is te raadplegen op:

https://www.drentsparlement.nl/actueel/extra_statenvergadering_over_advies_informateur/

N.a.v. het PS-debat op **17 april** bericht het Dagblad van het Noorden: “Formateur Cees Bijl (PvdA) wil samen met VVD, CDA, GroenLinks en ChristenUnie een programma ‘op hoofdlijnen’ samenstellen. De beoogde nieuwe coalitie wil oog hebben voor oppositiepartijen. „Ik zie allerlei overeenkomsten met partijen die wellicht niet in het college terecht komen, dus een programma op hoofdlijnen is passend”, zei Bijl woensdagmiddag tegen Provinciale Staten. Langs die hoofdlijnen moeten de details dan verder worden uitgewerkt, met inbreng van Statenfracties. Meerdere oppositiepartijen zagen in de afgelopen vier jaar onvoldoende ruimte om inhoudelijk bij te kunnen dragen aan het beleid voor Drenthe. Die kritiek, verpakt in de wens om meer invloed te hebben, was door informateur Roelie Goettsch helder in haar verslag gezet en is aangekomen. Bernadette van den Berg (ChristenUnie) zei het zo: „Een meerderheid heeft pas waarde als de minderheid herkenning heeft en erkenning krijgt.” Vandaag beginnen de vijf partijen aan de onderhandelingen. Bijl is zelf formateur, burgemeester van Noordenveld Klaas Smid (PvdA) schuift aan als voorzitter.” (DvtN, 17 april 2019).

Op **26 april** meldt de Provincie: “De partijen hebben eerst hun droombeeld aan elkaar gepresenteerd en praten de komende weken verder over de belangrijke thema’s voor Drenthe” (Persbericht Provincie, 26 april 2019).

Voorkeursformatie: PvdA – VVD – CDA – GroenLinks - ChristenUnie.
Samen hebben deze partijen hebben met 24 van de 41 zetels.

Voorziene einddatum: Nog niet vastgesteld.

Provincie Overijssel

Coalitie 2015-2019:	CDA (11) – VVD (6) – D66 (5) – Christen Unie (4)
Aantal statenzetels:	47
Verkiezingsuitslag:	CDA (9), FvD (6), VVD (6), GL (5), PvdA (4), CU (4), PVV (3), SP (3), D66 (3), SGP (2), 50PLUS, PvdD (beiden 1)
1 ^e Informatuur:	Geert Jansen (voormalig CdK Overijssel, CDA)
2 ^e informatuur:	Bart Krol (voormalig CDA-gedeputeerde Utrecht)
Formateur:	Bart Krol

Stand van zaken:

Op basis van de eerste gesprekken van informatuur Jansen wordt in een provinciaal nieuwsbericht van **10 april** de tussenstand gemeld:

"Informatuur Geert Jansen adviseert de Provinciale Staten van Overijssel om een korte nadere verkenningronde in te lassen, voordat de formatie van start gaat. Deze korte verkenning zal in eerste instantie plaatsvinden met de fracties van CDA, FvD, VVD, CU en PvdA. Afhankelijk van de uitkomsten van deze gesprekken zullen andere partijen in de verkenning kunnen worden betrokken. De verkenning zal zich toespitsen op enerzijds verdieping van enkele inhoudelijke vraagstukken en anderzijds de stabiliteit van een mogelijke coalitie in deze samenstelling. Belangrijke onderwerpen waar met partijen tijdens de informatie over gesproken is zijn klimaatbeleid en energietransitie, de motorrijtuigenbelasting en de toekomst van de landbouw" (persbericht Provincie, 10 april). Samen hebben deze vijf partijen 29 van de 47 zetels. Het tussenadvies is te raadplegen op:

<https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/ingekomen%20stukken/506872>

Na een korte verkenningronde adviseert informatuur Jansen op **17 april**: *"Op 10 april jl. heb ik u met een tussentijdse brief gerapporteerd over het informatieproces. Ik adviseerde hierin een korte nadere verkenningronde te organiseren (zie bijlagen), in eerste instantie met de fracties van CDA, FvD, VVD, PvdA en CU. Op basis van deze nadere verkenning acht ik een coalitie die bestaat uit bovengenoemde partijen op dit moment het meest kansrijk. Een coalitie die met 29 zetels bovendien op een breed draagvlak in de Staten kan rekenen en voldoende draagvlak lijkt te hebben om de 4 jaar uit te dienen. Ik adviseer u om de mogelijkheid van een coalitie die uit deze partijen is samengesteld nader uit te werken"* (Eindadvies informatuur, 17 april 2019). Het advies is het te raadplegen op:

<https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/ingekomen%20stukken/508220>

Eén dag na het advies van informatuur Jansen, **18 april 2019** komt de PvdA-fractie met een schriftelijke verklaring: *"Vandaag is er veel discussie gekomen in de Partij van de Arbeid over het advies van informatuur Jansen om te gaan formeren met CDA, VVD, CU, Partij van de Arbeid en FvD. Zorgen die we begrijpen en zelf ook voelen en delen. In de vele gesprekken die we voerden met onze partijgenoten en met inwoners van ons prachtige Overijssel voelen we dat de zorgen over een mogelijk samenwerking met FvD erg groot zijn. Te groot. Homeopathische verdunning, vrouwen die minderwaardig zijn en het systematisch bestrijden van leraren, wetenschappers en journalisten is voor de Partij van de Arbeid onacceptabel. Ook vandaag noemde FvD-partijleider Thierry Baudet een jong meisje dat vecht tegen klimaatverandering een 'narcistisch pubertijdspierik'. Wij zijn niet blind voor de emotie die deze uitspraken en standpunten bij onze achterban en de inwoners van Overijssel oproept. Ondanks de zeer respectvolle en open gesprekken met de lokale vertegenwoordigers van FvD in de Provinciale Staten tijdens de informatie, komen wij tot de conclusie dat samenwerken in een coalitie met de partij FvD voor ons niet mogelijk is"* (verklaring op website PvdA Overijssel, 18 april 2019). Daarmee stapt de PvdA per direct uit de coalitieonderhandelingen.

Na het tweede 'duidingsdebat' van Provinciale Staten van **24 april 2019** meldt RTV Oost: "De zoektocht naar een nieuwe coalitie in Overijssel gaat verder met een nieuwe informateur. Na het vertrek van de PvdA blijkt een doorstart van de overgebleven partijen (CDA, VVD, CU en Forum voor Democratie) niet mogelijk. Vooral voor ChristenUnie is een nieuwe, vijfde partij in de coalitie een absolute voorwaarde, bleek vanavond tijdens een ingelast debat. De partijen 50PLUS en SGP zijn de beoogde kandidaten om het gat te vullen. "Verschillende partijen zien ons als een betrouwbare middenpartij", zegt Fred Kerkhof van 50PLUS. VVD en het Forum voor Democratie hebben een voorkeur voor deze partijen uitgesproken. Eddy van Hijum (CDA) wil een brede verkenning en geen andere partijen uitsluiten: "Maar deze coalitie behoort tot de mogelijkheden". Voor ChristenUnie is dat nog geen uitgemaakte zaak. Fractie leider Renate van der Velde wil liever met GroenLinks samenwerken. (...) Een nieuwe informateur zal de nieuwe besprekingen leiden. Daarbij is de naam Bart Krol genoemd. De oud-gedeputeerde van de provincie Utrecht zal de plaats in moeten nemen van Geert Jansen" (RTV Oost, 24 april 2019).

Op **25 april** wordt na bespreking in het Presidium bekend dat Bart Krol tot informateur is benoemd en een nieuwe verkenningsronde zal starten (RTV Oost, 25 april 2019).

Op **8 mei** presenteert informateur Bart Krol zijn advies voor de formatie. In een persbericht meldt de Provincie: "Een coalitie van CDA, VVD, PvdA, ChristenUnie en SGP is volgens informateur Bart Krol verreweg het meest kansrijk voor Overijssel. Krol adviseert om met deze partijen het formatieproces te starten en overhandigde vandaag zijn advies aan fractievoorzitter van het CDA Eddy van Hijum en Commissaris van de Koning Andries Heidema. Bart Krol: "Dit is een coalitie die gekenmerkt wordt door een breed midden, waarin beide zijden van het politieke spectrum vertegenwoordigd zijn. Een goede basis om een uitgestoken hand te bieden naar beide 'flanken' die tijdens de verkiezingen gewonnen hebben. Drie weken geleden was het coalitieadvies van de eerste informatieronde (CDA, Forum voor Democratie, VVD, PvdA en ChristenUnie) stukgelopen na het uitstappen van de PvdA. De huidige informateur Bart Krol heeft eerst gezocht naar de haalbaarheid van een andere vijfde partij die in deze coalitie zou passen. Krol: "Uit de gesprekken bleek dat er geen andere passende variant mogelijk was. Ook andere mogelijke combinaties met FvD bleken onvoldoende haalbaar." Ook de gesprekken met de andere winnaar van de verkiezingen, GroenLinks, leidden niet tot voldoende vertrouwen. Krol: "De partijen verschillen op een aantal onderwerpen inhoudelijk dusdanig van elkaar, dat er onvoldoende vertrouwen is gebleken dat ze tot afspraken kunnen komen waar elke partij zich in de breedte voldoende in kan herkennen." (...) "Informateur Bart Krol gaat na vandaag als formateur met CDA, VVD, PvdA, ChristenUnie en SGP verder met het formatieproces om tot een collegeakkoord te komen. Krol: "De partijen willen daarbij geen 'dichtgetimmerd' collegeprogramma. Partijen willen samen met de inwoners van Overijssel en alle Statenfracties aan de slag vanuit de overtuiging dat met een breed draagvlak de beste resultaten voor Overijssel worden geboekt" (Persbericht Provincie, 8 mei 2019).

Op **9 mei** meldt RTV Oost: "Het onbegrip over de manier waarop in Overijssel een nieuwe coalitie tot stand komt, leidt tot een debat. Het debat is aangevraagd door de partijen die op dit moment buitenspel staan bij de vorming van een nieuwe coalitie. Het gaat om Forum voor Democratie, SP, D66, GroenLinks, PVV en 50Plus. Gisteren presenteerde informateur Bart Krol zijn advies, waarbij volgens hem een coalitie van CDA, VVD, PvdA, ChristenUnie en SGP de 'meest kansrijke optie' is. Het advies leverde de informateur veel kritiek op, vooral omdat de twee winnaars van de verkiezingen GroenLinks en Forum voor Democratie geen plek krijgen binnen de coalitie. Volgens Harry Broekhuijs van de SP heeft de informateur zich daarmee niet aan de opdracht gehouden van de politiek. Die was om een coalitie te vormen die 'recht doet aan de verkiezingsuitslag'. GroenLinks schetst het coalitieadvies gisteren als 'de overwinning van conservatieve krachten', en FvD herkent er de werking van 'het partijkartel' in. De informateur is het niet met de kritiek eens. Volgens Krol bleek uit

gesprekken met alle partijen dat geen enkele combinatie met Forum haalbaar is. Ook GroenLinks bleek lastig in een coalitie te passen. Het aangevraagde debat over de kwestie is woensdagavond" (RTV Oost, 9 mei 2019).

Voorkeursformatie: CDA – VVD – PvdA – ChristenUnie – SGP

Voorziene einddatum: Nog niet vastgesteld.

Provincie Gelderland

Coalitie 2015-2019:	VVD (9) – CDA(9) – D66 (7) – PvdA (6)
Aantal statenzetels:	55
Verkiezingsuitslag:	VVD (8), FvD (8), CDA (7), GL (6), PvdA (5), D66 (4), CU (4), PVV, SP, SGP (allen 3), PvdD, 50PLUS (beiden 2)
Informatieur:	Mark Boumans (burgemeester Doetinchem)
Formateur:	Jan Markink (lijsttrekker VVD)

Stand van zaken:

Na 20 gesprekken nog één gespreksronde met de VVD, FvD, CDA, GroenLinks en PvdA. Informatiefase duur daarom een week langer dan informateur had verwacht. Als alles conform planning verloopt, presenteert Boumans zijn bevindingen op 12 april 2019 (persbericht Provincie, 8 april). Over de aanpak schrijft Boumans: *“Alvorens met de twaalf fracties te spreken heb ik woensdag 27 maart 2019 een telefonisch onderhoud gehad met de commissaris van de Koning de heer J. Berends. Ik heb de heer Berends geïnformeerd over mijn voorgenomen procesgang. De heer Berends heeft mij in het gesprek gewezen op het zogenaamde transitiedocument en het rapport van de commissie bestuurskracht provincie Gelderland (commissie Huijbregts) als mogelijke onderlegger voor de gesprekken. Het transitiedocument is uw staten bij de installatiebijeenkomst op donderdag 28 maart 2019 door de heer Berends aangeboden.”*

Op **12 april 2019** presenteert informateur Boumans zijn advies in Provinciale Staten:

“Hoewel ik me realiseer dat er goede afspraken gemaakt moeten worden over een realistische uitvoering van het Gelders Energie Akkoord, de samenhang tussen biodiversiteit enerzijds en landbouw, wonen en natuur anderzijds, maar ook de maximale inzet van het stamkapitaal denk ik dat er een goede basis is voor samenwerking tussen VVD, CDA, PvdA aangevuld met ChristenUnie –SGP en GroenLinks. Mijn advies is om gelet op de beoogde transitie in werken te kiezen voor zeven gedeputeerden waarbij mijns inziens het voor de hand ligt dat de twee grootste fracties als dragers van de coalitie elk twee gedeputeerden voordragen.”

Op **1 mei** meldt De Gelderlander dat er zaterdagochtend 11 mei een bijeenkomst voor inwoners georganiseerd wordt om input voor het coalitieakkoord op te halen: *“Volgens Markink is de ideeënochtend op 11 mei, waar alle Gelderlanders met een toekomstplan voor zijn uitgenodigd, het resultaat van onderzoek naar de bestuurskracht van de provincie. „Eén van de adviezen daarbij was mensen de gelegenheid te geven mee te denken over het coalitieakkoord. Dat past ook bij de bestuursstijl die wij voor ogen hebben.” (...) Ondanks dat inwoners van Gelderland bij de Provinciale Statenverkiezingen van 20 maart al hun stem konden laten horen, vindt Markink het niet vreemd ze nu opnieuw naar hun ideeën te vragen. „Dit is een stap verder. Bij de verkiezingen stem je op een partij. Nu gaat het om een programma voor de komende vier jaar.” Voorbeelden van thema's die bij de bijeenkomst aan bod komen zijn diezelfde bestuursstijl, duurzaamheid, bereikbaarheid en economie. Markink is niet bang dat het straks een ongeorganiseerde chaos in het provinciehuis wordt. „Laat dat maar aan ons over. Het gaat nu ook alleen om input. We gaan niet discussiëren.” (...) Markink: “De onderhandelingen zijn nog niet afgelopen, maar we denken dat het wel gaat lukken”. De partijen hopen eind mei een 'voldragen' coalitieakkoord te kunnen presenteren waarbij het nieuwe College van GS dan op woensdag 5 juni zou kunnen worden geïnstalleerd.” (De Gelderlander, 1 mei 2019).*

Voorkeursformatie:	VVD – CDA – PvdA – CU – SGP – GroenLinks (uitgaan van 7 deputés). Samen hebben partijen 33 van de 55 zetels.
Voorziene einddatum:	Eind mei coalitieakkoord, en 5 juni installatie College van GS.

Provincie Flevoland

Coalitie 2015-2019:	VVD (7) – CDA (5) – SP (5) – D66 (4)
Aantal statenzetels:	41
Verkiezingsuitslag:	FvD (8), VVD (6), PVV (4), GL (4), CDA (3), PvdA (3), CU (3), SP, 50PLUS, D66, PvdD (allen 2), SGP, DENK (beiden 1). De hertelling leidde niet tot andere zetelverdeling.
1 ^e Informatie:	Annemarie van Gaal (ondernemer)
2 ^e Informatie:	Bas Jan van Bochove (oud Tweede Kamerlid CDA) en Willibrord van Beek (oud CdK van Provincie Utrecht, VVD)
Formateur:	Nog niet van toepassing

Stand van zaken:

Op **27 maart** hebben PS besloten tot een (decentrale) hertelling van de stemmen. Dit betekent dat er per gemeente de ingevulde stembiljetten geteld worden. Hier wordt per gemeente een centrale locatie voor gekozen. Hertelling vindt plaats op 11 en 12 april, openbare zitting op 16 april (definitieve uitslag) en op 17 april installatie nieuwe statenleden.

Informatie Van Gaal heeft **9 april** de gespreksverslagen van de eerste ronde van gesprekken openbaar gemaakt op de provinciale website. Naar aanleiding van deze gesprekken schrijft Van Gaal een informatie-advies. Van Gaal is woensdag 17 april bij de eerste vergadering van Provinciale Staten in haar nieuwe samenstelling. Daar geeft zij een toelichting over haar conclusies aan de Statenleden. (9 april, website Provincie Flevoland)

In haar advies van **16 april** schrijft Van Gaal het volgende: *" De coalitie die ik adviseer, is een coalitie die een gezamenlijke ambitie voor Flevoland deelt en stormen kan doorstaan. Een coalitie die voor het grotere geheel gaat en het belang van de provincie vooropstelt. Forum (8), VVD (6), PvdA (3), CDA (3) en ChristenUnie (3). Samen hebben ze een ruime meerderheid, namelijk 23 van de 41 zetels.(...) Ik heb besloten om deze informatieronde 'casco plus' op te leveren, met een raamwerk van afspraken op belangrijke thema's waar alle vijf de partijen in de beoogde coalitie zich op voorhand aan hebben gecommitteerd. Ik heb dit informatie-traject een laagje dieper afgepeeld en gepeild of de beoogde coalitiepartijen elkaar begrijpen, vertrouwen en tegemoet kunnen komen. Dit laagje dieper is 'casco plus' geworden. Afspraken die gemaakt zijn:*

- *Energietransitie: Geen nieuwe windmolens op land (...)*
- *Luchthaven Lelystad: Trots en ambitieus (...)*
- *Nationaal Park Nieuw Land: Kosten en baten in balans (...)*
- *Flevoland: Provincie van democratische vernieuwing (...)* (Advies van Gaal, 16 april 2019).

In het PS-debat van **17 april 2019** heeft Van Gaal haar advies toegelicht. Het advies is te raadplegen op: <https://stateninformatie.flevoland.nl/vergaderingen/Provinciale-Staten/2019/17-april/19:00>

Op **18 april 2019** heeft de PvdA Flevoland de volgende schriftelijke verklaring uitgebracht (dezelfde dag dat de PvdA Overijssel haar verklaring uitbracht): *" Nu de informatie in een vervolgfase terecht komt is het belangrijk helderheid te krijgen op de volgende voor de PvdA wezenlijke punten. Nog voordat kan worden gekeken of inhoudelijke overeenstemming kan worden bereikt is het belangrijk vast te stellen dat op de onderstaande, voor de PvdA on-onderhandelbare punten, op voorhand overeenstemming is. De PvdA benadert de samenleving als een gemeenschap met een gedeelde toekomst. Daarbij is het voortdurend zaak de boel bij elkaar te brengen en houden. Dat betekent dat duidelijkheid dient te worden verkregen van FvD Flevoland over het volgende. FvD Flevoland neemt afstand van:*

1. *Het meldpunt over linkse leraren. In Flevoland vertrouwen we onze leraren en steunen ze bij hun belangrijke werk.*
2. *Uitspraken dat journalisten, wetenschappers, kunstenaars en architecten onze cultuur ondermijnen. In de provincie Flevoland waarderen we de onafhankelijke bijdragen van journalisten, wetenschappers, kunstenaars en architecten.*
3. *Het gedachtegoed van homeopathische verdunning, dominant blank Europa en een boreaal Europa. In Flevoland beschouwen we diversiteit als kracht en telt iedereen mee ongeacht ras, geslacht of geloof.*
4. *Uitspraken dat vrouwen nu eenmaal 'minder ambitie' hebben en dat dit hun natuurlijke rol is. In de provincie Flevoland staan we voor gelijke kansen van iedereen en accepteren we geen denigrerende uitspraken over vrouwen*
5. *Het streven naar een Nexit. Dit is niet aan de orde. De werkgelegenheid en de welvaart in de provincie Flevoland staan voorop.*
6. *Het ontkennen van de noodzaak om afscheid te nemen van fossiele energiebronnen. Er is alle ruimte te discussiëren over welke maatregelen we voor onze provincie wel en niet willen treffen, maar die discussie voeren we op basis van feiten.*

Graag krijgen wij uitsluitel of deze voorwaarden kunnen worden ingewilligd. Anders is een inhoudelijke formatie wat ons betreft niet mogelijk en derhalve niet zinvol" (website PvdA Flevoland, 18 april 2019).

Op **25 april 2019** meldt De Stentor dat de PvdA (bij monde van Willem de Jager) definitief uit de formatie stapt: "Na een urenlang overleg, dat woensdag aan het einde van de middag al begon, geeft De Jager aan dat er onvoldoende houvast is om met de partijen de formatiefase in te gaan. ChristenUnie-lijsttrekker Harold Hofstra laat in een korte reactie weten teleurgesteld te zijn. Er is volgens hem een „goed en constructief gesprek" gevoerd. „Ondanks dat was er voor de PvdA onvoldoende houvast om de volgende stap te maken." De overige partijen waren niet bereikbaar. (...) De Jager gaf eerder al aan dat de aangewezen coalitie in zijn provincie allerm minst zeker was om te slagen. Dat deelde hij mee vlak nadat de PvdA in Overijssel definitief opstapte. „We hebben gemeld aan Overijssel wat we gingen doen, ook bij het landelijk bureau", zei De Jager daarover. (De Stentor, 25 april 2019).

Omroep Flevoland meldt **diezelfde dag**: "Forum voor Democratie, VVD, CDA en ChristenUnie gaan dinsdagavond verder praten over een nieuw te vormen college van Gedeputeerde Staten. Dat laat Jan de Reus van de VVD weten. De vijf beoogde coalitiepartijen hebben woensdag urenlang met elkaar overlegd. De PvdA stapte uit de onderhandelingen omdat de partij onvoldoende houvast ziet om de formatiefase in te gaan. Dat is op dit moment een brug te ver, aldus de partij in een verklaring. (...) PvdA-fractievoorzitter Willem de Jager laat weten dat het een goed gesprek was. De partijen zijn begonnen om 15.00 uur en om 21.15 uur moest hij concluderen dat ze het niet eens werden. De Jager wilde dat Forum voor Democratie zich zou distantiëren van landelijke uitspraken, maar volgens hem wilde FvD zich slechts richten op de Flevolandse politiek. De Jager zegt zijn uiterste best te hebben gedaan om toch bij elkaar te komen, maar het was volgens hem niet mogelijk. De PvdA'er ziet geen belemmeringen voor de toekomst om politiek zaken te doen met Forum voor Democratie in de staten." (Omroep Flevoland, 25 april 2019).

Op **29 april** wordt bekend gemaakt dat er op 8 mei een extra PS-vergadering wordt ingelast om de stand van zaken verder te bespreken. Dit op verzoek van GroenLinks, D66, PvdA, Partij voor de Dieren en SP.

De Stentor meldt op **1 mei**: "Een nieuwe informatieronde in Flevoland is noodzakelijk na het afhaken van de PvdA bij de gesprekken over een nieuw te vormen coalitie na de Provinciale Statenverkiezingen van 21 maart. Dit hebben de overgebleven partijen Forum voor Democratie

(FVD), VVD, ChristenUnie en CDA dinsdagavond besloten. 'Door de nieuwe situatie zijn wij samen tot de conclusie gekomen dat een vervolgoopdracht voor een volgende informatieronde noodzakelijk is', met de VVD Flevoland op Twitter."

Op **7 mei** meldt Omroep Flevoland: "De vier overgebleven partijen in de onderhandelingen voor een nieuw college willen twee nieuwe informateurs benoemen: Bas Jan van Bochove uit Lelystad en Willibrord van Beek uit Maarheeze (Noord-Brabant). De partijen Forum voor Democratie, de VVD, het CDA en de ChristenUnie, hebben daarbij nog steeds de inzet om samen door te gaan. Wel blijven ze koersen op een coalitie met een meerderheid. Het is nu nog niet duidelijk of er een vijfde partij moet aansluiten of er een constructie met een gedoogpartner wordt gekozen. Wel moeten de aansluitende partijen zich kunnen vinden in het programma dat de vier fracties op hoofdlijnen zijn overeengekomen. Ook willen de coalitiepartners weten of er nog blokkades zijn die een samenwerking in de weg staan. Onlangs besloot de PvdA niet meer verder te willen praten omdat de partij onvoldoende houvast ziet om de formatiefase in te gaan. De beoogde nieuwe informateurs zijn geen onbekenden in Flevoland. Oud-Tweede Kamerlid Bas Jan van Bochove (CDA) en Willibrord van Beek (VVD) tot voor kort commissaris van de Koning in Utrecht waren eerder betrokken bij coalitieonderhandelingen. Van Bochove was vorig jaar ook informateur tijdens de collegecrisis rond de SP. Hij adviseerde toen het college van VVD, CDA en D66 aan te vullen met PvdA en ChristenUnie. Woensdag wordt in Provinciale Staten verder gepraat over de formatie. Dat debat is aangevraagd door GroenLinks" (Omroep Flevoland, 7 mei 2019).

Op **8 mei** bericht Omroep Flevoland n.a.v. de Statenvergadering: "Eind mei moet er een nieuw advies liggen voor een college van Gedeputeerde Staten in Flevoland. Dat hebben Provinciale Staten woensdagavond afgesproken. De eerste poging om een college te vormen van Forum voor Democratie, VVD, CDA, ChristenUnie en de PvdA strandde twee weken geleden. De collegeonderhandelingen in Flevoland beginnen daarom opnieuw. De onderhandelingen worden geleid door oud-Tweede Kamerlid Bas Jan van Bochove van het CDA en voormalig commissaris van de Koning in Utrecht Willibrord van Beek van de VVD. Forum voor Democratie, VVD, CDA, ChristenUnie willen samen verder, maar hebben zonder de PvdA geen meerderheid in Provinciale Staten. Daarom hopen ze dat een andere fractie zich bij hen aansluit. Mocht dat niet lukken, dan wordt er naar andere combinaties gekeken om een coalitie te smeden. Op 29 mei wordt in het provinciehuis besproken wat de uitkomst is" (Omroep Flevoland, 8 mei 2019).

Voorkeursformatie: Nog niet bepaald.

Voorziene einddatum: Nog niet vastgesteld.

Provincie Utrecht

Coalitie 2015-2019:	VVD (9) – D66 (9) – CDA (6) – Groen Links (4)
Aantal statenzetels:	49
Verkiezingsuitslag:	GL (8), VVD (8), FvD (6), CDA (5), D66 (5), PvdA (4), CU (4), PVV, PvdD, SP (allen2), SGP, 50PLUS, DENK (allen 1)
Informateur:	Bram van Ojik (Tweede Kamerlid Groen Links)
Formateurs:	Bram van Ojik en Jacob Jan van Dijk (oud CDA-gedeputeerde).

Stand van zaken:

Opdrachtbrief aan informateur van **24 maart** (website Provincie 24 maart) met voorstel voor fasering met als tussenstap PS-debat. Na een gespreksronde met alle partijen is informateur Bram van Ojik vanaf 3 april met zes partijen verder om tafel om te verkennen welke partijen mogelijk deel kunnen uitmaken van een nieuwe coalitie: GroenLinks, VVD, CDA, D66, PvdA en ChristenUnie gaven tijdens die gesprekken aan bereid te zijn om te praten over deelname aan een coalitie. De andere partijen blijven betrokken bij de totstandkoming van een toekomstig coalitieakkoord (website Provincie, 3 april 2019).

Informateur Bram van Ojik heeft op **11 april** Provinciale Staten van Utrecht op de hoogte van zijn bevindingen, conclusies en advies. Hij adviseert:

“Op basis van hier boven genoemde overwegingen beveel ik aan nu eerst de optie te verkennen van de vorming van een college bestaande uit GroenLinks, CDA, D66, PvdA en CU. Meer specifiek zal daarbij moeten worden onderzocht onder welke voorwaarden het CDA bereid is mee te werken aan een inhoudelijke verkenning, met brede betrokkenheid van andere partijen en externen, van de mogelijkheid een college te vormen met GroenLinks, D66, PvdA en CU. Een dergelijke verkenning vormt de enige mogelijkheid om te komen tot de vorming van een meerderheidscollege waar het CDA deel van uit maakt en dat lijkt te kunnen rekenen op ruime steun in de Staten. Mocht dit onderzoek onverhoopt niet tot resultaat leiden dan zijn er overigens geen onoverkomelijke inhoudelijke belemmeringen noch andere onoverkomelijke bezwaren om andere varianten met deze vier partijen te onderzoeken. Als eerste zou dan gekeken moeten worden naar een coalitie van GroenLinks, VVD, D66, PvdA en CU. Ook andere mogelijkheden – bijvoorbeeld een coalitie van GroenLinks, D66, PvdA, CU en PvdD/SP - kunnen dan in beeld komen” (Advies informateur Van Ojik, 11 april 2019). Het advies is te raadplegen op:

<https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuwsberichten/@341130/informateur-brengt-advies-vervolg-coalitievorming/>

Van Ojik is bereid ook de volgende fase te ondersteunen. In het PS-debat van 11 april heeft het CDA laten weten uiterlijk vrijdagavond 12 april te laten weten of zij bereid zijn mee te werken aan deze verkenning om te komen tot een meerderheidscollege. RTV Utrecht meldt op **12 april** dat zij daartoe bereid zijn onder een aantal voorwaarden:

“Het CDA zal alleen instemmen met een akkoord als er een goede balans is tussen stad en platteland. In een verklaring staat dat daarmee “de vitaliteit van dorpen, lokale economie, MKB en waardering voor de agrariërs” wordt bedoeld. Onder de bevolking moet breed draagvlak zijn voor de plannen die de provincie wil uitvoeren.” Mochten de gesprekken met Van Ojik verder de diepte ingaan, dan wil het CDA naast Van Ojik ook een formateur met eigen partijkleur aanstellen. Zij hebben daarvoor Jacob Jan van Dijk, voormalig Tweede Kamerlid en oud-gedeputeerde in Gelderland, op het oog” (RTV Utrecht, 12 april 2019). Op **15 april 2019** meldt RTV Utrecht dat Van Dijk ook mede-formateur wordt (RTV Utrecht, 15 april 2019).

Op 1 mei meldt de Provincie in een persbericht: "De vijf politieke partijen die in de provincie Utrecht samen een coalitie willen vormen, hebben de afgelopen week voor het eerst gesproken over inhoudelijke onderwerpen zoals leefbaarheid, klimaat, energie, economie en de inrichting van de provincie. Formateur Bram van Ojik nodigt u uit om op 8 mei gericht mee te denken over de Strategische Agenda Coalitiebesprekingen. Dit document is opgesteld op basis van de tot nu toe gevoerde gesprekken tussen Groenlinks, CDA, D66, PvdA en ChristenUnie" (Persbericht Provincie, 1 mei 2019). De strategische agenda is te raadplegen op:

<https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuwsberichten/nieuwsberichten/2019/mei/uitnodiging-formateur-praat-mee-8-mei/>

Op 9 mei meldt de Provincie in een persbericht over de 'meedenksessies' van een dag eerder: "Het ophalen van inzichten, suggesties en perspectieven voor een (mogelijk) coalitieakkoord. Dat was het doel van de 'Meedenksessie Nieuwe Collegeperiode' op woensdag 8 mei in het Huis voor de provincie. Met deze input willen de onderhandelaars zich voeden voordat zij verder gaan met de besprekingen over het coalitieakkoord 2019-2023. Bijna 200 geïnteresseerden gaven gehoor aan de oproep om mee te praten en namen deel aan de meedenksessie over de thema's leefomgeving, energie en klimaat, woningbouw, mobiliteit en economie. (...) Op vrijdag 10 mei treffen de formateurs en de onderhandelaars van de vijf deelnemende partijen elkaar weer en gaan zij met elkaar in gesprek over de input van de meedenksessie en hoe het nu verder gaat met de formatie" (Persbericht Provincie, 9 mei 2019).

Voorkeursformatie: GroenLinks – CDA - D66 – PvdA – CU
Samen hebben deze partijen 26 van de 49 zetels.
Voorziene einddatum: Nog niet vastgesteld.

Provincie Noord-Holland

Coalitie 2015-2019:	VVD (11) – D66 (10) – PvdA (7) – CDA (5)
Aantal statenzetels:	55
Verkiezingsuitslag:	FvD (9), GL (9), VVD (9), D66 (6), PvdA (6), CDA (4), PvdD, PVV, SP (allen 3), CU, 50PLUS/Partij van de Ouderen, DENK (allen 1)
1 ^e informateur:	Hans Smits (lid van Bestuur Air France/KLM)
2 ^e informateurs:	Laura Bromet (TK-lid Groen Links) en Cornelis Mooij (ex VVD-gedeputeerde)
Formateur:	Laura Bromet

Stand van zaken:

Na een korte verkenningsronde schrijft informateur Smits in een brief van **1 april 2019** aan PS: "Ik heb geconcludeerd dat de kans op programmatische overeenstemming tussen FvD en de andere politieke partijen waarmee een coalitie zou kunnen worden gevormd, zeer gering, zo niet onmogelijk is. Het belangrijkste programmatische breekpunt betreft hierbij het provinciaal klimaatbeleid." Daarnaast noemt Smits in zijn advies ook "uitspraken van Forum in verleden" en "vragen over de stabiliteit van een coalitie met Forum". Verder onderzoek naar een meerderheidscoalitie waarvan FvD deel uitmaakt, hetzij door een volgende informateur, hetzij door een formateur, heeft "geen zin". Hij adviseert het benoemen van twee informateurs door GroenLinks en VVD, die de mogelijkheid van een coalitie onderzoeken waarvan beide partijen deel uitmaken, "een reële kans op succes heeft" (brief Smits van 1 april 2019). Het advies is te raadplegen op:

https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2019/April_2019/Informatieronde_Smits_afgerond

GroenLinks en VVD hebben **3 april 2019** bekend gemaakt dat Laura Bromet (namens GroenLinks) en Cornelis Mooij (namens VVD) als informateurs zijn aangesteld om in gezamenlijkheid te onderzoeken of de inhoudelijke verschillen overbrugbaar zijn. Op die basis zullen de informateurs verkennen met welke partijen een meerderheidscoalitie kan worden gevormd. Informateurs hebben 4 april 2019 alle fracties verzocht hen een brief te sturen die als leidraad dient voor verkennende gesprekken. Deze brieven zijn op 8 april openbaar gemaakt (website Provincie). De informateurs zijn op 8 april begonnen met de gesprekken met de lijsttrekkers (7 partijen op 8 april en 10 april overige partijen). Als leidraad voor de gesprekken worden de brieven gebruikt die de verschillende partijen hebben gestuurd op verzoek van de informateurs. Brief is te raadplegen op:

https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2019/April_2019/2_informateurs_aan_de_slag_in_Noord_Holland

Op **10 april** is er een voortgangsbrief door de informateurs naar PS gestuurd: "Op basis van deze uitwisseling hebben wij besloten als volgende stap in het informatieproces een gezamenlijk, verdiepend gesprek te voeren met GroenLinks en VVD" (brief informateurs, 10 april 2019).

Op **15 april** hebben informateurs Bromet en Mooij hun advies gepresenteerd: "*Op basis hiervan concluderen wij dat verdere formatiegesprekken tussen GroenLinks, VVD, D66 en PvdA, goede kansen kunnen bieden op een coalitie die kan rekenen op voldoende draagvlak in uw Staten. Ons advies is om, met inachtneming van bovenstaande conclusies en adviezen, het proces tot vorming van een coalitieakkoord en college van Gedeputeerde Staten, te vervolgen*" (advies informateurs, 15 april 2019). Het advies is te raadplegen op: www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2019/April_2019/Draagvlak_voor_coalitie_met_GroenLinks_VVD_D66_en_PvdA

Op **18 april** hebben Provinciale Staten een motie aangenomen, waarbij Bromet als formateur is aangewezen om de vorming te begeleiden van een college bestaande uit GroenLinks, VVD, D66 en PvdA.

Bromet heeft op **24 april** PS geïnformeerd over haar aanpak in het formatieproces: *"Op 23 april heb ik een startbijeenkomst belegd voor de onderhandelaars om te komen tot een werkbaar proces. Daarbij hebben wij praktische afspraken gemaakt over de data waarop wij gaan onderhandelen, de vorm van de gesprekken en de locatie. Een van de afspraken is dat de onderhandelende partijen gesprekken gaan voeren met een aantal maatschappelijke organisaties. De opzet van die gesprekken en de te kiezen gesprekspartners worden gedurende het onderhandelingsproces nader bepaald. (...) Tot slot wil ik u graag melden dat de onderhandelaars ook de wens hebben uitgesproken uw Staten te betrekken bij de onderhandelingen. De onderhandelaars willen graag gesprekken voeren met alle partijen zodat u uw aandachtspunten voor het coalitieakkoord kunt meegeven. Een uitnodiging voor zo'n gesprek kunt binnenkort tegemoet zien"* (brief formateur Bromet, 24 april 2019). De brief is te raadplegen op: https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2019/April_2019/Start_onderhandelingen_GroenLinks_VVD_D66_en_PvdA

Op **3 mei** meldt het Noordhollands Dagblad: "Formateur Laura Bromet hoopt dat de Noord-Hollandse coalitie van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA voor het zomerreces een feit is. „We voeren meerdere malen per week gesprekken in goede sfeer, maar zijn nog niet klaar. We maken geen haast, er moet immers een goed akkoord komen. Maar treuzelen doen we ook niet", zegt het GroenLinks-Kamerlid dat door Provinciale Staten is gevraagd de coalitie te smeden. Vier jaar geleden waren de onderhandelingen half mei afgerond. „Toen ging de zittende coalitie door. We zijn ook later gestart met de besprekingen omdat Forum voor Democratie eerst een poging ondernam." Volgende week komt Bromet naar buiten met informatie over het vervolg. Dat behelst dan hoe de oppositiepartijen bij het coalitieakkoord gaan worden betrokken" (Noordhollands Dagblad, 3 mei 2019).

Op **8 mei** schrijft formateur Bromet in haar eerste blog over de onderhandelingen op de provinciale website: "Na de eerste informatiefase werd er besloten te onderhandelen tussen GroenLinks, VVD, D66 en PvdA. Drie van de vier partijen zitten in het huidige provinciebestuur, GroenLinks zat de afgelopen acht jaar in de oppositie. De eerste weken stonden in het teken van wennen aan elkaar. Het is een hele omslag als drie partijen die al jaren samen besturen ineens aan tafel zitten met een oppositiepartij, en oppositievoeren is echt iets anders dan samen afspraken maken over een coalitieakkoord. Het ging dus niet meteen vanzelf. GroenLinks wilde begrijpelijkerwijs niet alle werkwijzen uit het verleden overnemen, en de huidige bestuurders vonden het spannend om het nu eens anders te doen. We begonnen daarom niet meteen met onderhandelen, maar ik probeerde in verschillende bijeenkomsten het gesprek op gang te brengen over wat de beoogde coalitie zou binden. Dat praat best moeilijk als het alleen over cultuur gaat en nog niet over inhoud. Er was veel ongemak. Vorige week begonnen de inhoudelijke onderhandelingen. We zitten meerdere keren per week rond een grote tafel op een locatie tussen de weidevogels. Onderwerp voor onderwerp wordt besproken. Het is een precair proces. Partijen laten weten wat belangrijk voor ze is, en andere partijen zetten daar een ander standpunt tegenover. Het gaat over principes en over woorden, en stap voor stap wordt er geprobeerd tot een gezamenlijk standpunt te komen. (...) Het was niet nieuwkomer GroenLinks maar oud-gediende VVD die met het vernieuwende idee kwam blogs te gaan schrijven over het onderhandelingsproces. Ik mocht eerst, maar de komende weken nemen de onderhandelaars het van mij over. (...) We weten nog niet waar we uitkomen, maar voorlopig zijn we op de goede weg. Laura Bromet" (Blog van Bromet op provinciale website, 8 mei 2019). De blog van Bromet is na te lezen op:

[https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Provinciale Staten/Statenverkiezingen2019/Formatieblog:svGtG-4CRbaV8icYusJAKA/Blog_formateur_Laura_Bromet_8_mei_2019](https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Provinciale_Staten/Statenverkiezingen2019/Formatieblog:svGtG-4CRbaV8icYusJAKA/Blog_formateur_Laura_Bromet_8_mei_2019)

Voorkeursformatie: GroenLinks – VVD – D66 – PvdA.
Voorziena einddatum: Nog niet vastgesteld.

Provincie Zuid-Holland

Coalitie 2015-2019:	VVD (10) – CDA (6) – D66 (7) – SP (5)
Aantal statenzetels:	55
Verkiezingsuitslag:	FvD (11), VVD (10), GL (5), D66 (5), PvdA (4), CDA (4), PVV (4), CU (3), 50PLUS, PvdD, SP, SGP (allen 2), DENK (1)
Informateur:	Hans Wiegel (voormalig vice-premier en VVD-minister)
Formateur:	Nog niet van toepassing

Stand van zaken:

Op 1 april heeft informateur Wiegel Provinciale Staten geïnformeerd over zijn aanpak. Daarin geeft hij het volgende aan:

"Eerder in Brabant en vorig jaar in Den Haag zijn we erin geslaagd colleges te vormen die een zo goed mogelijke afspiegeling zijn van de Staten als geheel. Om dat hier te concretiseren: kijk naar de uitslag van de verkiezingen. Daaruit volgt een coalitie waar de twee grootste partijen in opgenomen zijn: Forum voor Democratie en de VVD. Elk met twee gedeputeerden. Dat brengt mij op mijn tweede punt. Nu zijn er in Zuid-Holland 5 gedeputeerden. Dat is al aan de krappe kant, maar zeker als we een breed college willen maken, zal het moeten worden uitgebreid om een aantal partijen, die zo'n 3 of 5 Statenleden hebben, eveneens een plek te geven" (brief Wiegel van 1 april 2019).

Op **16 april** meldt de Provincie Zuid-Holland: "Informateur Wiegel heeft in Zuid-Holland verkennende gesprekken gevoerd met alle fracties. Deze gesprekken hebben in deze fase nog niet geleid tot een conclusie van de informateur. Naar aanleiding hiervan hebben de fracties van FVD, VVD en CDA voorgesteld een programmatische verkenning op hoofdlijnen te maken. (...) De 3 fracties hebben behoefte aan inhoudelijke verdieping op thema's om te kijken of hierbij aansluiting te vinden is bij andere fracties. (...) Deze verkenning vindt plaats als onderdeel van de informatiefase. Informateur Wiegel heeft hier positief op gereageerd en besloten om een pas op de plaats te maken" (persbericht Provincie, 16 april 2019).

Tegen het Leidsch Dagblad zegt informateur Wiegel: „Volgens mij is zo iets nog nooit zo gebeurd in Nederland (...) We kwamen maandag bij elkaar en zagen ons geconfronteerd met het feit dat het in de ene na de andere provincie misging voor Forum. Ton kwam Floor Vermeulen van de VVD met dit idee. Waarom zij u niet eerst met zijn drieën een programma zouden schrijven en dat dan aan de anderen voorleggen. Dat werd met groot enthousiasme begroet.“ (...) Wiegel denkt dat dit in Zuid-Holland kan omdat de onderlinge verhoudingen tussen de partijen sowieso al erg goed waren en ook de gesprekken in goede sfeer verliepen. „En de voorman van Forum heeft laten blijken dat hij bereid is tot compromissen.“ Niettemin is over de grote struikelblokken zoals het klimaat nog niet specifiek gesproken, erkent Wiegel (Leidsch Dagblad, 16 april 2019).

In een achtergrondartikel van het Financieel Dagblad van **1 mei** geeft de lijsttrekker van Forum voor Democratie Rob Roos aan dat de gesprekken in een "prettige sfeer verlopen" en "op de inhoud" verlopen. 'Hij verwacht zelfs in de tweede helft van deze week een verslag van de gesprekken aan informateur Wiegel te kunnen aanbieden'. In het artikel reageert ook de lijsttrekker van ChristenUnie/SGP Jacco Schonewille: "In samenwerking met deze drie partijen zou het evenwicht zoek zijn. Het is te smal en te rechts georiënteerd." (Financieel Dagblad, 1 mei 2019).

Op **2 mei** publiceert de Provincie het volgende persbericht met als titel: "FVD, VVD en CDA ronden inhoudelijke verkenning informatieproces af". (...) "In Zuid-Holland hebben FVD, VVD en CDA hun inhoudelijke verkenning op hoofdlijnen in het kader van de informatie afgerond. De verkenning is donderdag 2 mei 2019 aangeboden aan de informateur, de heer Wiegel. De heer Wiegel heeft zijn

waardering uitgesproken voor het feit dat dit resultaat in een relatief kort tijdsbestek is behaald. Als volgende stap in het informatieproces nodigt hij de andere fracties uit voor vervolggesprekken. In deze gesprekken zal hij peilen in hoeverre bij deze fracties de bereidheid bestaat om, na kennisneming van de verkenning op hoofdlijnen, deel te nemen aan inhoudelijke besprekingen in de volgende fase van het proces" (persbericht Provincie, 2 mei 2019). De inhoudelijke verkenning en bijlagen zijn te vinden op:

<https://www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/mei-2019/informatieproces/>

Op 7 mei meldt NPO Radio 1: "Informatieur Hans Wiegel ontvangt vandaag alle partijen in de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Doel is om een partij te vinden die zich wil aansluiten bij een college van Forum voor Democratie, VVD en CDA. Die drie partijen hebben een onderhandelingsakkoord bereikt, maar ze hebben geen meerderheid in de Staten. (...) Volgens Ivar Lingen, politiek verslaggever van Omroep West, ligt ChristenUnie-SGP het meest voor de hand. "Het is een kwestie van wegstrepen. D66 en GroenLinks zien samenwerking met Forum niet zitten en ook PvdA staat niet te springen." Ook PVV lijkt uitgesloten, doordat VVD en CDA landelijk de partij liever links laat liggen" (NPO Radio 1, 7 mei 2019).

Voorkeursformatie: Tenminste FvD – VVD – CDA en tenminste een andere partij wordt gezocht.

Voorziede einddatum: Nog niet vastgesteld.

Provincie Zeeland

Coalitie 2015-2019:	CDA (6) – VVD (6) – SGP (6) – PvdA (4)
Aantal statenzetels:	39
Verkiezingsuitslag:	CDA (7), SGP (5), FvD (5), VVD (4), PvdA (4), PVV, PVZ, GL, CU, 50PLUS, SP (allen 2), D66, PvdD (beiden 1).
Informateur:	René Verhulst (burgemeester van Ede, CDA)
Preformateur:	Ad Schenk (oud-wethouder van Borsele, CDA)
Formateur:	Jo-Annes de Bat (lijsttrekker CDA Zeeland)

Stand van zaken:

Na het duidingsdebat in PS is René Verhulst aangewezen als informateur op voordracht van partijleider van het CDA Jo-Annes de Bat. Tevens heeft De Bat de wens uitgesproken om voor bepaalde maatschappelijke opgaven te kunnen werken met een statenakkoord, als daar voldoende draagvlak voor is. Tussen 23 maart en 6 april 2019 is er met alle partijen gesproken. Vanaf 6 april hebben verdiepende gesprekken plaatsgevonden ten behoeve van de informateur waarin CDA, SGP, VVD, PvdA en FvD op verzoek van Verhulst een nadere toelichting gegeven over hun standpunten. Informateur René Verhulst heeft op vrijdag 12 april 2019 zijn eindverslag aangeboden: *"Bijna alle partijen hebben de voorkeur uitgesproken voor een coalitie met vijf partijen. De huidige coalitie heeft in de verkiezingen twee zetels ingeleverd waardoor de marge heel nipt is geworden. Met een bredere coalitie kan het draagvlak in PS worden vergroot en de werkdruk in GS evenwichtiger worden verdeeld. Het ligt mijns inziens voor de hand om te beginnen met een verkenning van een mogelijke coalitie van vijf partijen waarbij de grote winnaar van de verkiezingen – FVD- wordt betrokken. (...) Alle partijen hebben duidelijk gemaakt welke kandidaat-gedeputeerden beschikbaar zijn voor het nieuwe college. Alle partijen die bereid zijn plaats te nemen in de coalitie vinden teamvorming en chemie tussen kandidaten essentieel om ambitieus te kunnen werken aan de grote opgaven van Zeeland. (...) Ik adviseer derhalve een externe formateur aan te stellen die het formatiegesprek faciliteert, zodat alle partijen in het formatieproces goed tot hun recht kunnen komen. (...) Alles overwegende adviseer ik een start te maken met een formatie van de volgende partijen: CDA/SGP/VVD/PvdA/FVD. En hiermee een coalitieakkoord te maken op hoofdlijnen en tevens de inhoudelijke mogelijkheden voor een statenakkoord, dan wel statenagenda te verkennen."* (Advies Verhulst, 12 april 2019). Het advies is te raadplegen op:

<https://www.zeeland.nl/gedeputeerde-staten/alles-over-de-coalitevorming-2019>

Nieuwsbericht Provincie Zeeland op 12 april: *"Jo-Annes de Bat bouwt een tussenstap in. Hij kiest voor een preformateur, in de persoon van Ad Schenk. Schenk gaat de komende week verdiepende gesprekken voeren met vertegenwoordigers van de vijf partijen. Daarin moeten in ieder geval de (gezamenlijke) ideologie, de inhoud en de mogelijke personele bezetting aan de orde komen".* De opdracht aan Ad Schenk is: *"Helderheid krijgen over de haalbaarheid van een coalitie met vijf partijen (CDA, SGP, FVD, VVD en PvdA), dan wel welke variant met vier van deze partijen inhoudelijk, ideologisch en qua personele invulling op het meeste draagvlak kan rekenen. Tegelijk moet de uitkomst van de gesprekken input zijn voor de formatie. Planning: eindverslag vrijdag 19 april 12.00 uur bespreekbaar en verspreidbaar"* (De Bat, 'Opzet preformatie', 12 april 2019).

Op **19 april** presenteert preformateur Ad Schenk zijn advies op basis van de verdiepende gesprekken met de vijf partijen. Schenk: "Mijn conclusie is dat een coalitie van CDA, SGP, FVD, VVD en PvdA niet op voorhand onhaalbaar hoeft te zijn, maar wel een langdurig en complex traject zal vergen waarin ik serieuze afbreukrisico's zie. Die risico's zie ik enerzijds in inhoudelijke standpunten (met klimaat als zeer prominente factor), maar ook in de visie op de invulling van politieke verantwoordelijkheid. FVD

geeft aan dat veel bespreekbaar is, en dat men bereid is tot het maken van afspraken en zich daaraan te houden. Keerzijde hiervan is dat ook zeer veel besproken zal moeten worden om tot het duidelijke gezamenlijke vertrekpunt te komen dat de andere beoogde coalitiepartners voor zich zien. Bovendien zal, indien de formatie met FVD wordt voortgezet, er ook bereidheid moeten zijn bij de andere coalitiepartners om FVD de tijd en de ruimte te geven om lopende de rit het been bij te trekken als het gaat om:

- zich als Zeeuwse FVD te positioneren binnen het landelijke kader, zowel in GS als PS
- het bepalen van een uitgekristalliseerde positie op tal van dossiers, waarbij met name rond vraagstukken van de energietransitie nu al belangrijke verschillen van inzicht bestaan met de andere beoogde coalitiepartners.

Vanwege de afbreukrisico's voor alle vijf betrokken partijen is mijn advies om de formatie niet voort te zetten met deze vijf partijen. De risico's die ik zie voor een coalitie met deze vijf partijen, gelden overigens evenzeer voor alle coalities met vier partijen waar FVD deel van uit maakt. Mijn advies is tweeledig:

1. De formatie voort te zetten met CDA, SGP, VVD en PvdA. Ik zie veel programmatische overeenkomsten, maar ook enkele verschillen tussen deze partijen. De verschillen lijken mij overbrugbaar. Ik constateer ook een nadrukkelijke wil bij de partijen om die te overbruggen.
2. Te streven naar een breed gedragen Statenagenda, waarin bijvoorbeeld punten waarover wel overeenstemming bestaat met FVD kunnen worden opgenomen" (Advies preformateur Schenk, 19 april 2019). Het advies is te raadplegen op: <https://www.zeeland.nl/actueel/ad-schenk-preformateur>
In een persbericht van de Provincie diezelfde dag staat: "De Bat zal, als vertegenwoordiger van de grootste partij, zelf optreden als formateur. Het paasweekend neemt hij om zichzelf en alle partijen de gelegenheid te geven het advies van Schenk grondig te bestuderen. Na de paasdagen beginnen de formatiebesprekingen dan echt" (persbericht Provincie, 19 april 2019).

Op **23 april** meldt de Provincie het volgende in een persbericht: "23 april 2019 hebben de fracties van CDA, SGP, VVD en PvdA het proces besproken om te komen tot een coalitieakkoord. De daadwerkelijke formatie start binnenkort. De partijen koersen aan op installatie van een nieuwe college in de Statenvergadering van 7 juni. Veel partijen (er zijn meer dan zestig brieven ontvangen) hebben de afgelopen periode aandacht gevraagd voor Zeeuwse vraagstukken. In de week van 6 mei zullen gesprekken plaatsvinden met zoveel mogelijk van die organisaties. Ook willen de formerende partijen graag van gedachten wisselen met de andere fracties over het eventueel komen tot een Statenagenda. Het idee is voorlopig dit op 17 mei te organiseren." (Persbericht Provincie, 23 april 2019).

Op **3 mei** meldt de Provincie op haar website: "Op 3 mei 2019 is formateur Jo-Annes de Bat begonnen met het formatieproces dat moet leiden tot een college van Gedeputeerde Staten, bestaande uit CDA, SGP, VVD en PvdA. Het doel is het college en het coalitieakkoord op 7 juni 2019 te presenteren. Tot die tijd onderhandelen de partijen over de ambities en uitdagingen voor Zeeland voor de komende vier jaar" (website Provincie, 3 mei 2019).

Op **9 mei** meldt de Provincie: "Wensen, verzoeken, ideeën, plannen en het aanbod samen allerhande zaken aan te pakken. Daarmee kwamen organisaties uit alle hoeken en gaten van de Zeeuwse samenleving donderdag 9 mei 2019 naar de Abdij in Middelburg. Daar spraken zij met de onderhandelaars van de partijen die bezig zijn met de vorming van een nieuw College van Gedeputeerde Staten" (website Provincie, 9 mei 2019).

Voorkeursformatie: CDA – SGP – VVD – PvdA.
Samen hebben deze partijen 20 van de 39 zetels.

Voorziene einddatum: PS-vergadering van 7 juni 2019.

Provincie Noord-Brabant

Coalitie 2015-2019:	VVD (10) – SP (9) – D66 (7) – PvdA (4)
Aantal statenzetels:	55
Verkiezingsuitslag:	VVD (10), FvD (9), CDA (8), SP (5), D66 (5), GL (5), PVV (4), PvdA (3), 50PLUS (2), PvdD (2), LB (1), CU-SGP (1)
Informateur:	Helmi Huijbregts-Schiedon (Eerste Kamerlid voor de VVD)
Formateurs:	Huub Dekkers (CEO CINOP, oud secretaris CvB Universiteit van Tilburg) en Mariëtte Pennarts (gedeputeerde Provincie Utrecht, Groen Links).

Stand van zaken:

In een persbericht van **4 april** meldt informateur Huijbregts het volgende: *"Afgelopen weken heb ik in een open en vertrouwelijke sfeer met alle partijen kunnen spreken. (...) Met een aantal partijen wil ik nu meer scherpte en inzicht krijgen in een aantal inhoudelijke thema's die in de gesprekken aan de orde zijn gekomen. Daarom heb ik in eerste instantie VVD, Forum voor Democratie, CDA, GroenLinks, PvdA en CU/SGP samen met Lokaal Brabant uitgenodigd om hierover in wisselende samenstellingen samen met mij verder te praten. Dit is een volgende stap in het informatieproces waarmee ik nadrukkelijk nog niet vooruitloop op een definitief advies. Dat hoop ik wel op korte termijn te presenteren"* (Nieuwsbericht website provincie, 4 april 2019).

Op vrijdag **12 april** meldt Omroep Brabant: *"Forum voor Democratie haakt af bij de Brabantse coalitie-onderhandelingen. De partij kan het niet eens worden met de VVD over provinciaal klimaatbeleid. FvD maakt vooral verwijten aan de VVD, die volgens de partij niet wilde bewegen als het gaat om klimaat" (...)* *"Informateur Helmi Huijbregts laat schriftelijk weten dat zij met alle partijen op een constructieve manier heeft gepraat om te kijken wat de overeenkomsten zijn. Forum is er nu wel uitgestapt maar dat betekent volgens het persbericht niet dat de zij de deur voor Forum voor Democratie heeft dichtgegooid"* (Nieuwsbericht Omroep Brabant, 12 april 2019).

"Informateur Helmi Huijbregts-Schiedon heeft de afgelopen weken 88 manifesten ontvangen uit het maatschappelijk veld. Allemaal betrokken Brabantse organisaties die de informateur en de politieke partijen input mee willen geven voor het nieuwe bestuursakkoord. Maandag **15 april** was een flink aantal van hen aanwezig om tijdens een avond in het provinciehuis met elkaar in gesprek te gaan aan de hand van thema's die waren gehaald uit de manifesten: sociaal Brabant, groen Brabant, veilig Brabant, bereikbaar Brabant, welvarend Brabant. "Goed om te merken dat zo veel mensen betrokken zijn. Ik heb goed geluisterd, en voel me echt geïnspireerd", meldde de informateur na afloop van de bijeenkomst" (persbericht Provincie, 16 april 2019).

Op **24 april** heeft informateur Huijbregts haar eindadvies gepresenteerd: *"Na ampele afweging heb ik besloten de verkenningsfase nu af te sluiten met dit voorliggend advies. Continuering van de gesprekken zal geen nieuwe inzichten meer opleveren. Alle fracties hebben beargumenteerd hun voorkeursscenario's genoemd danwel mogelijke scenario's of partijen uitgesloten. Ik moet constateren dat geen van de voorkeurscoalities van de fracties kon rekenen op een meerderheid, noch dat partijen in de gesprekken overeenstemming konden bereiken over mogelijke varianten. Na de vele individuele, gezamenlijke, vervolg- en terugkoppelingsgesprekken heb ik daarom besloten deze voortdurende impasse te doorbreken en op basis van alle ingebrachte informatie van de partijen een eigenstandig voorstel te presenteren dat, mijns inziens, recht doet aan de uitslag van de verkiezingen. (...)*

Alles overziend en overwegend, zie ik slechts één reële mogelijke meerderheidscoalitie voor de

vorming van een nieuw provinciebestuur waarin het gedragen en vastgestelde innovatiegedreven beleid met vernieuwende accenten tot uitvoer gebracht kan worden. Ik stel voor een meerderheidscoalitie van VVD, CDA, D66, GroenLinks en PvdA op hoofdlijnen nader te onderzoeken in de wetenschap dat dit voor alle partijen een compromis is en waarin niet wat verdeelt, maar wat verbindt centraal moet staan. Programmatisch zijn er weliswaar verschillen tussen deze partijen, maar deze zijn op het oog overbrugbaar” (Advies informateur Huijbregts, 24 april 2019). Het advies is te raadplegen op:

<https://www.brabant.nl/subsites/formatie/nieuws/advies-informateur-meerderheidscoalitie-van-vvd-cda-d66-groen-links-en-pvda>

Op vrijdag **26 april** bericht Omroep Brabant over de reacties van de partijen: “De Brabantse PvdA, GroenLinks en D66 willen voorzichtig met VVD, CDA verder praten over een coalitie in het Brabantse parlement. VVD en CDA zeiden eerder deze week al dat zij mogelijkheden zien voor zo’n vijfpartijencoalitie. De drie andere partijen hebben vrijdag ingestemd om aan te haken. (...) GroenLinks is de enige van de zittende partijen die zetels heeft gewonnen. Omdat er zoveel kiezers op deze partij hebben gestemd wil GroenLinks verder praten. “Het belang van Brabant vraagt om een serieuze inzet van ‘winnaar’ GroenLinks om te komen tot een zo goed mogelijk bestuur”, aldus de fractie. (...) GroenLinks blijft wel gereserveerd. “Hiermee zijn we nog niet aangekomen bij de daadwerkelijke formatie. Laat staan tot een gezamenlijk gedragen verhaal voor de toekomst van Brabant. Op de drie kernthema’s voor GroenLinks (groener, gezonder en socialer) liggen nog heel wat vraagstukken op tafel. Kiezen de rechtse partijen VVD en CDA voor stappen vooruit of achteruit als het gaat om energie, klimaat, biodiversiteit en inclusiviteit? Dat wil GroenLinks weten voordat sprake kan zijn van een formatie door deze vijf partijen”, aldus fractievoorzitter Hagar Roijackers. (...) De Brabantse PvdA wil verkennend in gesprek met VVD, CDA, D66 en GL, zo laat fractievoorzitter Stijn Smeulders weten. “Er is in de informatiefase niet eerder in deze samenstelling met deze partijen gesproken. We gaan het gesprek aan om het advies van de informateur een kans te geven. We zien uitdagingen in deze samenwerking. Op basis van de verkenning zal de PvdA-fractie besluiten of een formatie met deze partijen voor de PvdA kansrijk is”, aldus Smeulders. (...) D66 ziet nog veel verschillen tussen de partijen maar de democraten gaan er van uit dat de andere partijen in het belang van Brabant bereid zijn te schikken. D66 is er van overtuigd dat Brabant er baat bij heeft als de partij verantwoordelijkheid neemt en er voor zorgt dat er voldoende progressieve elementen in het coalitie-accord komen. Lijsttrekker Anne-Marie Spierings benadrukt net als PvdA en GroenLinks dat verder praten niet hetzelfde is als een coalitie formeren. “Maar zoals het bij een constructieve en positieve partij past gaan we het gesprek aan”, aldus Spierings” (Omroep Brabant, 26 april 2019).

Op **2 mei** meldt de Provincie in een persbericht: “In navolging van het advies van informateur Helmi Huijbregts-Schiedon verkennen de fractievoorzitters van VVD, CDA, D66, GroenLinks en PvdA op dit moment de mogelijkheden tot een mogelijke samenwerking in een nieuw provinciebestuur. Christophe van der Maat, fractievoorzitter van de VVD: “Als fractievoorzitters hebben we daarom afgelopen weekend met elkaar gesproken. In een informele sfeer en zonder een (in)formateur erbij hebben we met elkaar gedeeld hoe we het advies van de informateur hebben ervaren en of we een basis zien om in deze samenstelling verder te praten. Die gesprekken waren constructief maar het zal niemand verbazen dat we het niet ineens over alle onderwerpen roerend eens zijn geworden met elkaar en dat we ook zeker nog dilemma’s zien. De komende week voeren we daarom nog een aantal verkennende gesprekken om te bepalen of een volgende stap naar een daadwerkelijk formatieproces met deze partijen opportuun is.” (persbericht Provincie, 2 mei 2019).

Op **7 mei** meldt de Provincie in een persbericht: “VVD, CDA, D66, GroenLinks en PvdA starten met het formatieproces om een nieuw provinciebestuur te vormen. De formatie wordt begeleid door 2 formatieleden: Huub Dekkers en Mariëtte Pennarts. Afgelopen week hebben de partijen in enkele

verkennende gesprekken ambities en standpunten met elkaar gedeeld en is besproken of het zinvol is om in deze samenstelling te gaan formeren. Christophe van der Maat, fractievoorzitter van de VVD: "Partijen wilden eerst weten of het inderdaad mogelijk is om op het gebied van bijvoorbeeld landbouw, energie en mobiliteit tot elkaar te kunnen komen zoals informateur Helmi Huijbregts-Schiedon aangaf. We hebben de ruimte genomen om elkaars nieren behoorlijk te proeven. Brabant heeft tenslotte behoefte aan een stabiel provinciebestuur voor de komende 4 jaar, dan moet je weten wat je aan elkaar hebt. Zonder alle onderwerpen en dilemma's helemaal te hebben uitgekauwd, hebben we wel geconcludeerd dat we samen willen werken aan een nog sterker en mooier Brabant. Partijen hebben het vertrouwen dat we samen tot goede afspraken kunnen komen." De fractievoorzitters van VVD, CDA, D66, GroenLinks en PvdA hebben daarop het voorstel om te starten met het formatieproces in deze samenstelling met een positief advies voorgelegd aan de eigen fracties. Alle fracties hebben daar maandagavond 6 mei mee ingestemd. Hiermee kan de formele formatie van start gaan. De komende weken onderhandelen de partijen om voor een groot aantal thema's en onderwerpen concrete afspraken te maken die moeten landen in een nieuw bestuursakkoord. Ook worden 7 inhoudelijke portefeuilles samengesteld en komen de beoogd portefeuillehouders aan tafel. (...) "Ik heb voorgesteld om met 2 formateurs te gaan onderhandelen zodat we allemaal het comfort hebben dat er voldoende oog is voor alle onderwerpen die besproken moeten worden," aldus Christophe van der Maat" (Persbericht Provincie, 7 mei 2019).

Voorkeursformatie: Verkend wordt VVD – CDA – D66 – GroenLinks – PvdA.
Deze partijen hebben samen 31 van de 55 zetels.

Voorziene einddatum: Nog niet vastgesteld.